

IS SELECTION ACHIEVEMENT OF BEEF CATTLE-BREEDING OF UKRAINE: POLESSIAN BEEF BREED

A. Pochukalin, Yu. Reznikova, S. Priyma, Institute of Animal Breeding and Genetics named after M. V. Zubets of NAAS of Ukraine

The article deals with modern state of Polessian Beef cattle by basic economic valuable traits. It has been established that the overall population size of this breed was 5065 animals concentrated in 12 breeding farms. The results of comparison of the performance indicators (growth intensity, live weight, performance as 210-day weaning weight of calves) have shown that animals of Polessian Beef breed complied the standard requirements and have the highest class of valuation. The modern genealogical structure of Polessian Beef breed (6 lines and 40 families) enables systematically to carry out pedigree work to improve, popularize and distribute it in other regions of Ukraine which are suitable for conducting of the beef cattle-breeding.

Keywords: cows, bulls, young animals, live weight, performance as 210-day weaning weight of calve, exterior, line, family.

УДК 636.1.082

СПОРТИВНА РОБОТОЗДАТНІСТЬ МОЛОДНЯКУ КОНЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ

Рущинська Т. М.

Тернопільська ДСГДС ІКСГП НААН

Ткачова І. В., к. с.-г. н.

Інститут тваринництва НААН

Оцінено спортивну роботоздатність молодняку української верхової породи 2009-2011 років народження кінного заводу ЗАТ НВП «Райз-Максимко» Тернопільської області різних генотипів за відсотками кровності вихідних порід.

Виявлено, що найкращими за комплексною оцінкою спортивної роботоздатності є коні з умовним генотипом за вихідними породами: 36,3 % чистокровної верхової × 25,9 % тракененської × 25,7 % ганOVERської × 8,7 % угорської × 2,4 % російської верхової × 0,3 % арабської (при 0,7 % предків невстановленого походження).

Ключові слова: **коні, українська верхова порода, кровність, умовний генотип, спортивна роботоздатність, генеалогічна оцінка.**

Українська верхова порода створена методом складного відтворювального схрещування коней угорської, тракененської, ганOVERської, чистокровної верхової, та, в меншій мірі, арабської та ахалтекінської порід, а також помісей чистокровної і російської верхової (орлово-ростопчинської) [1]. Для покращення селекційно-племінної роботи з породою поставлено мету – визначити умовні генотипи сучасного масиву породи та оцінити показники спортивної роботоздатності молодняку коней визначених генотипів.

Матеріали та методи досліджень. Матеріалами досліджень слугувала база даних племінного обліку коней української верхової породи кінного заводу ЗАТ НВП «Райз-Максимко» Тернопільської області. Проведено бонітувальну та генеалогічну оцінку всього племінного поголів'я, а також оцінено жеребців-плідників за якістю нащадків. Тип та екстер'єр коней оцінювали за 10-бальною

шкалою. Проміри: висота в холці (ВХ), обхват грудей (ОГ), обхват п'ястка (ОП) вимірювали мірними інструментами (палиця, стрічка). Роботоздатність молодняку у віці 2-3-х років оцінювали за руховими та стрибковими якостями, згідно методики ІТ НААН [2, 3].

Рухові якості (гармонійність, довжина кроку та рисі, правильність рухів) оцінені за 10-бальною шкалою на основних алюрах у шпрингартені. За кожним із вищевказаних параметрів виставляли окремих бал, потім бали сумували і ділили на 3. Одержаний показник складав ранг коня.

Стрибкові якості визначали на вільному стрибку без корди. В комплексну оцінку увійшли: висота стрибка, темперамент та техніка стрибка з відніманням балів за штрафні очки, які нараховувались за відхилення від ідеальної моделі стрибка [4].

Генеалогічну оцінку молодняку 2009-2011 років народження, племінних кобил і жеребців-плідників проведено за даними ДПК I-VI томів [5-10], а також за матеріалами первинного племінного обліку кінного заводу (форми 1-к «Картка племінного жеребця», 2-к «Картка племінної кобили» та 5-к «Журнал розвитку молодняку») племінних господарств. Визначення генеалогічних комплексів нащадків здійснювали за умовною кровністю за вихідними породами у відсотках.

Результати досліджень. За період досліджень (2011-2013 рр.) проведено оцінку стрибкових та рухових якостей 71 гол. молодняку української верхової породи кінного заводу ЗАТ НВП «Райз-Максимко» віком 2-3-х років, зокрема: у 2011 році – 27 гол., у 2012 р. – 23 гол., у 2013 р. – 21 гол. Молодняк походив від основних жеребців-плідників: 259 Бодрий, руд., 2001 (2435 Диктант III-25 – 662 Балтика 19), 242 Тезис, руд., 1997 (Затор – Трембіта), 244 Термін, руд., 1994 (108 Ірис - 1190 Тонга).

Найвищий середній ранг за оцінками рухових та стрибкових якостей визначено у нащадків Бодрого – від 6,8 до 7,3 бал. (рис.).

Рис. Оцінка жеребців-плідників за спортивною роботоздатністю потомства.

Серед нащадків Тезиса найкращим визначено жеребчика Хост (Тезис – Хватка) 2010 р.н., який отримав суму рангів 8,9 балів, решта нащадків цього жеребця мали середню оцінку 6,0-6,3 бал.

Найнижчий ранг було визначено у кобилки 2011 р. н. від Терміна – 5,5.

Як видно з рисунку, найвищий ранг за оцінкою нащадків отримав жеребець Бодрий, у якого за три роки досліджень показник рангу становив 7,07-7,40-

8,50 бал., відповідно. Саме лошата від Бодрого за результатами трирічних досліджень отримали найбільші рангові показники за тип та екстер'єр. Другий за якістю потомства - Тезис: 6,81-7,34-8,27 бал., найнижчі ранги за оцінкою молодняку період 2013, 2012 та 2011 рр. у жеребця-плідника Терміна – 5,95-6,4-8,17 бал.

Результати оцінки потомства жеребців-плідників за спортивною роботоздатністю за трирічний період становили: Бодрий – 7,65 бал., Тезис – 7,47 бал., Термін – 6,84 бал.

Гірші показники оцінки роботоздатності молодняку за 2013 рік аргументуються тим, що молодняк не пройшов достатню стрибкову підготовку весною-літом 2013 року.

За результатами трирічних випробувань молодняку української верхової породи та за оцінкою лінійних промірів визначені кращі лошата у трьох ставках (табл. 1).

Таблиця 1

Кращі лошата за комплексом селекційних ознак

№ з/п	Кличка лошати	Рік народження	Походження	Тип та екстер'єр, бал.	Проміри (± до стандарту), см			Роботоздатність, ранг
					ВХ	ОГ	ОП	
1.	Бант	2009	Тезис - Балаклава	7,6	+4,0	+4,0	+1,0	8,4
2.	Фітнес	2009	Тезис -Фокса	7,8	+3,0	-4,0	0	8,2
3.	Хост	2010	Тезис - Хватка	7,8	+14,0	+13,0	+1,5	8,9
В середньому нащадки Тезиса				7,7	+7,0	+4,3	+0,8	8,5
4.	Бабіна	2009	Бодрий - Банфа	7,8	+5,0	+8,0	+0,3	8,1
5.	Ібіца	2009	Бодрий - Ікра	7,6	+4,0	+1,0	0	8,3
6.	Забар	2009	Бодрий - Зоря	7,6	-0,7	-7,0	-0,3	8,6
7.	Хабар	2009	Бодрий - Хіва	7,8	+8,0	-2,0	+1,0	8,9
8.	Фабрика	2010	Бодрий - Фокса	7,6	+2,0	+6,0	+0,5	8,2
9.	Вибір	2011	Бодрий - Воркута	7,4	0	-3,2	-0,2	8,0
У середньому нащадки Бодрого				7,6	+3,1	+0,5	+0,2	8,4
У середньому:				7,7	+4,4	+1,8	+0,4	8,4

Всього виявлено 9 голів молодняку різного віку, оцінка роботоздатності яких становила не нижче 8 рангів. Серед усього поголів'я відібраного молодняку 67 % - нащадки жеребця Бодрого, 33 % - Тезиса.

За родоводами кожного оціненого коня розраховано умовну кровність за вихідними породами та умовні генотипи нащадків жеребців-плідників наведені в таблиці 2.

Встановлено, що усі нащадки обох жеребців мають кровність за чистокривною верховою (25,0-50,0 %), тракененською (11,0-34,4 %), ганOVERською (12,5-43,7 %) та угорською (3,1-10,9 %) породами. Нащадки Тезиса містять у родоводах предка арабської породи (Шагія XXVI-7), умовна кровність за якою становить 1,6 % ($\frac{1}{32}$).

Один із нащадків Тезиса і майже усі нащадки Бодрого містять у родоводах предків російської верхової породи (Букет, Глобус) через своїх матерів. Умовна кровність за російською верховою породою становить 1,6-9,4 %.

Таблиця 2

Відсотки кровності вихідних порід в умовних генотипах лошат

№ з/п	Кличка лошати	Походження	Умовна кровність за вихідними породами, %						
			чистокровна верхова	тракненська	ганOVERська	угорська	російська верхова	арабська	невизначена порода
1.	Бант	Тезис - Балаклава	42,2	34,4	12,5	9,3	-	1,6	-
2.	Фітнес	Тезис -Фокса	31,2	11,0	40,6	14,0	1,6	1,6	-
3.	Хост	Тезис - Хватка	26,6	18,8	43,7	9,3	-	1,6	-
В середньому нащадки Тезиса			33,3	21,4	32,3	10,9	0,5	1,6	-
1.	Бабіна	Бодрий - Банфа	50,0	28,1	12,5	4,7	3,1	-	1,6
2.	Ібіца	Бодрий - Ікра	37,5	34,4	12,5	3,1	9,4	-	3,1
3.	Забар	Бодрий - Зоря	31,3	25,0	37,5	6,2	-	-	-
4.	Хабар	Бодрий - Хіва	40,6	31,2	12,5	11,0	3,1	-	1,5
5.	Фабрика	Бодрий - Фокса	25,0	23,4	40,6	9,4	1,6	-	-
6.	Вибір	Бодрий - Воркута	40,6	26,6	18,7	10,9	3,1	-	-
В середньому нащадки Бодрого			37,5	28,1	22,4	7,6	3,4	-	1,0
В середньому:			36,3	25,9	25,7	8,7	2,4	0,3	0,7

Троє нащадків Бодрого у дальніх рядах родоводів своїх матерів мають предків із невизначеним походженням (1,5-1,6 %).

Детальний аналіз родоводів матерів оцінених коней показав (табл. 3), що 2 з них є доньками тракненського жеребця, 3 – ганOVERських жеребців, 1 – від жеребця чистокровної верхової породи, 2 кобили походять від українських верхових жеребців, причому кобила Ікра II є онукою родоначальника лінії Безпечного. Половина усіх кобил належать до маточних родин: 25 % - до родини Булавки, 25 % - до родини Храброї.

Таблиця 3

Генеалогія матерів кращих лошат

Кличка кобили	Заводська родина	Походження	Порода батька матері
1497 Балаклава	Булавки	Вайхір 4- - 1092 Будка	тракненська
1272 Банфа 4	Булавки	Фрізо - 281 Багма	чистокровна верхова
Воркута	Восьмушки	242 Тезис - 1300 Ворона	українська верхова
1126 Зоря 30	Азбуки	Рейд – 365 Зибкая	ганOVERська
771 Ікра II	Ісходящої	70 Разбор-658 Ізба 10	українська верхова
1743 Фокса 23	Фоворитки	Одісей - Фанфара 1	ганOVERська
1746 Хватка	Храброї	Варпад 7 - 1416 Хеда 7	ганOVERська
1747 Хіва 05	Храброї	Вайхір 4 – Хізана 34	тракненська

Висновки:

1. Кращі за спортивною роботоzdатністю коні української верхової породи у кінному заводі ЗАТ НВП «Райз-Максимко» отримані від підборів плідників англо-тракено-ганOVERського комплексу з кобилами, напівкровними за чистокровною верховою, тракененською та ганOVERською породами.

2. Умовний генотип за вихідними породами кращих за роботоzdатністю коней становив: чистокровна верхова 25,0-50,0 % × тракененська 11,0-34,4 % × ганOVERська 12,5-43,7 % × угорська 3,1-14,0 × російська верхова 1,6-9,4 % × арабська 1,6 %. Середній умовний генотип за вихідними породами кращих за роботоzdатністю коней становив: чистокровна верхова 36,3 % × тракененська 25,9 % × ганOVERська 25,7 % × угорська 8,7 × російська верхова 2,4 % × арабська 0,3 % (при 0,7 % предків невстановленого походження).

Бібліографічний список

1. Волков Д. А. Украинская верховая породная группа лошадей / Д. А. Волков // Государственная племенная книга лошадей украинской верховой породной группы. – Т.2. – 1984. – С.5-32.
2. Нормативно-практичне видання: Інструкція з бонітування племінних коней. Інструкція з ведення племінного обліку в конярстві. Положення про централізований племінний облік у конярстві / Ю. Ф. Мельник, І. П. Горошко, Л. Ю. Безугла, Д. А. Волков, О. О. Новіков, І. В. Ткачова [та ін.] / Мін АПУ, корпорація “Конярство України”. – К., 2007. – 108 с.
3. Новіков О. О., Маланчук Л. М., Власюк М. С., Скалюк І. М. Який кінь потрібен селу? / О. О. Новіков, Л. М. Маланчук, М. С. Власюк, І. М. Скалюк // УААН, Ін-т твар-ва. – Х., 2002. - № 82. - С.83-88.
4. Волков Д. А. Методика оцінки жеребців-плідників української верхової породи за якістю нащадків / Д. А. Волков, О. М. Латка // Наук.-техн. бюл. / УААН, Ін-т твар-ва. – Х., 2002. – № 82. – С. 30 – 35.
5. Волков Д. А., Волков П. П., Филимонова А. С., Калантар А. А. Государственная племенная книга лошадей украинской породной группы / [Д. А. Волков, П. П. Волков, А. С. Филимонова, А. А. Калантар]. – К.: Урожай, 1974. – Т. 1. – 90 с.
6. Волков Д. А. Государственная племенная книга лошадей украинской верховой породной группы / Д. А. Волков, А. С. Филимонова; под общ. ред. В. Е. Плахотнюк. – К.: Урожай, 1984. – Т. 2. – 196 с.
7. Волков Д. А. Украинская верховая порода лошадей. Состояние и пути совершенствования / Д. А. Волков // Государственная племенная книга лошадей украинской верховой породы. – 1993. – Т.3. – С.5-16.
8. Волков Д. А., Слиж В. С., Латка О. М. Государственная племенная книга лошадей украинской верховой породы / Д. А. Волков, В. С. Слиж, О. М. Латка. – Х., 1997. – Т. 4. – 169 с.
9. Новіков А. А., Латка А. М. Государственная книга племенных лошадей украинской верховой породы / А. А. Новіков, А. М. Латка; под ред. Д. А. Волкова, общ. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2001. – Т.5. – 146 с.
10. Волков Д. А., Латка О. М., Новіков О. О. Державна книга племінних коней української верхової породи / Д. А. Волков, О. М. Латка, О. О. Новіков; за ред. Д. А. Волкова, заг. ред. Ю. Ф. Мельника. - К.: Арістей, 2008. - Т.6. - 872 с.

СПОРТИВНАЯ РАБОТОСПОСОБНОСТЬ МОЛОДНЯКА ЛОШАДЕЙ УКРАИНСКОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ РАЗНЫХ ГЕНОТИПОВ

Рушинская Т. Н., Тернопольская ГСХОС ИКСХП НААН

Ткачева И. В., Институт животноводства НААН

Оценена работоспособность молодняка украинской верховой породы 2009-2011 годов рождения конного завода ЗАО НПП «Раіз-Максимко» Тернопольской области и определены условные генотипы по процентам кровности исходных пород.

Выявлено, что лучшими по результатам комплексной оценки спортивной работоспособности являются лошади с условным генотипом по исходным породам: 36,3 % чистокровной верховой × 25,9 % тракененской × 25,7 % ганноверской × 8,7 % венгерской × 2,4 % русской верховой × 0,3 % арабской (при 0,7 % предков неустановленного происхождения).

Ключевые слова: лошади, украинская верховая порода, кровность, условный генотип, спортивная работоспособность, генеалогическая оценка.

SPORTS PERFORMANCE OF YOUNG UKRAINIAN RIDER HORSE BREED OF DIFFERENT GENOTYPES

T. Rushinska, Ternopil SAES IF NAAS

I. Tkachova, Institute of the animal science of NAAS

The performance of foals of Ukrainian Warmblood breed of 2009-2011 birth stud ZAO NPP "Raiz-Maximko" in Ternopil region was estimated and conditional genotypes are determined on interest percent in the original breed.

It is revealed that the best results of the comprehensive assessment of sports performance are horses with conditional genotype of original breed: 36,3 % thoroughbred × 25,9 % Trakenen × 25,7 % Hanoverian × 8,7 % Hungarian × 2,4 % Russian Warmblood × 0,3 % Arabian (when 0,7 % of the ancestors of unknown origin).

Keywords: horses, Ukrainian horse breed, bloodness, conditional genotype, sports performance, genealogical assessment.

УДК 546.36:636.211/085

КОНЦЕНТРАЦІЯ ¹³⁷Cs У ЯЛОВИЧИНІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ТРИТИКАЛЕ В РАЦІОНАХ БУГАЙЦІВ

Савченко Ю. І., д. с.-г. н., Савчук І. М., д. с.-г. н., Савченко М. Г., к. с.-г. н.

Інститут сільського господарства Полісся НААН

Михальченко С. А., д. с.-г. н.

Інститут тваринництва НААН

Висвітлено результати досліджень по концентрації ¹³⁷Cs в яловичині, отриманої в III зоні радіоактивного забруднення в умовах Полісся України, при заміні в зерносуміші 20-40 % пшениці (за масою) на тритикале в раціоні силосно-концентратного типу. Питома активність ¹³⁷Cs в найдовшому м'язі спини бугайців I (контрольної) та II (дослідної) груп виявилася майже однаковою (27,1-27,5 Бк/кг), тоді як при використанні в раціоні тварин III (дослідної) групи зерно-суміші з 40 % (за масою) дерті тритикале цей показник становив 28,7 Бк/кг, або був більшим на 1,2-1,6 Бк/кг (на 4,4-5,9 %) відносно інших піддослідних груп.

Ключові слова: яловичина, цезій -137, бугайці, тритикале, забруднення, концентрація.